

РОЗДІЛ 2. ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ ТА ПРОЦЕСИ

Вдовичин Ігор Ярославович
Наумкіна Світлана Михайлівна

Формування комплексної міграційної політики як умова забезпечення стабільності країн ЄС

УДК 233+327.51
DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616-2019-2-22-27>

Вдовичин Ігор Ярославович
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії держави і права
Львівського торговельно-економічного
університету
вул. Туган-Барановського, 10, Львів,
Україна
Наумкіна Світлана Михайлівна
доктор політичних наук, професор,
завідувач кафедри політичних наук і права
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса,
Україна

Зазначено, що в XXI ст. країни ЄС зіткнулися з проблемою так званої наднаціональної інтеграції, яка стала викликом національній ідентичності й суверенітету держав, встановивши біполярність влади на європейському рівні. Зрушення та системні демографічні й соціокультурні трансформації зумовлені насамперед розривом в економічному потенціалі країн світу.

Метою статті є визначення основних ознак формування комплексної міграційної політики в країнах ЄС як умови стабілізації соціально-політичних процесів на європейському просторі, ефективного використання потенціалу міграції за одночасного забезпечення загальногромадянської згоди в суспільстві.

Для розв'язання зазначеної мети необхідно вирішити такі науково-дослідні завдання: здійснити порівняльний аналіз заходів міграційної політики європейських держав наприкінці XX – на початку XXI ст.; проаналізувати міграційну політику як чинник та елемент загальнополітичного процесу в соціально орієнтованій моделі державного розвитку; визначити ефективність наявних механізмів державного регулювання природного та міграційного руху населення в країнах ЄС; проаналізувати розвиток консолідованої політики ЄС із формування ефективної міграційної моделі.

Значну увагу приділено необхідності формування комплексної міграційної політики на європейському просторі, яка сприяла б вирішенню проблеми трудової міграції та посиленню економічного потенціалу країн, за одночасного забезпечення загальногромадянської згоди в суспільстві.

Обґрунтовано, що двозначність імміграційних процесів впливає на розроблення політики європейської безпеки, знижуючи її рівень унаслідок посилення сегментації соціально-демографічного простору Європи, та вимагає заходів з інтеграції й адаптації мігрантів. Численні програми країн ЄС присвячені створенню умов для іммігрантів у Європі, за яких користь імміграції перевищить її негативні наслідки. Ця проблема є об'єктом дії Європейського фонду інтеграції громадян третіх країн, створеного за програмою Єврокомісії «Солидарність і регулювання міграційних потоків».

Ключові слова: міграція, міграційна політика, країни ЄС, суверенітет держав, демографічні трансформації, інтеграція, глобалізація.

Вступ. Перше століття XXI століття ознаменувалося величезними потоками міграції, які стали такою мірою непередбаченими, суттєво вплинувши на світові соціально-політичні та економічні процеси, що ця проблема постала однією з найбільш актуальних як у теоретичній, так і практичній площині.

Міграційні процеси мали значні наслідки, і в більшості випадків – не зовсім, м'яко кажучи, позитивні.

У XXI ст. країни ЄС зіткнулися з проблемою так званої наднаціональної інтеграції, яка стала викликом національній ідентичності і суверенітету держав, встановивши біполярність влади на європейському рівні. Зрушення та системні демографічні і соціокультурні трансформації були зумовлені, перш за все, розривом в економічному потенціалі країн світу. Ряд дослідників пов'язують цю проблему з наявністю чи відсутністю середнього класу в тому чи іншому суспільстві. З аналогічних позицій ця проблема розглядалась у кінці минулого століття ООН. Так, у доповіді 1999 р. «Глобалізація з людським обличчям» зазначалося, що

проблемою для світового балансу є збереження середнього класу, який є соціальною основою держави, складаючи в той же час основу міграційних потоків. Адже незаможне населення не є учасником міграційних рухів, а заможні задоволені соціальним станом. Еміграція середнього класу підвищує ризики соціального зіткнення. І навпаки, масова імміграція із середнього класу сприяє встановленню соціального балансу. Так, міграція розглядається як індикатор розвитку, чинник якісних та кількісних демографічних трансформацій [1].

Ці питання досліджують В. Кузнецов, О. Мазур, Ю. Ожівська, А. Попов, Ю. Римаренко, С. Рязанцев, О. Узун, С. Швець, Р. Шпек та інші.

Метою статті є розгляд та порівняльна характеристика формування комплексної міграційної політики у країнах ЄС як умови стабілізації соціально-політичних процесів на європейському просторі, ефективного використання потенціалу міграції разом з одночасним забезпеченням загальногромадянської згоди в суспільствах.

Розв'язання зазначеної мети вимагає вирішення таких науково-дослідних завдань:

– здійснити порівняльний аналіз заходів міграційної політики європейських держав наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.;

– проаналізувати міграційну політику як чинник та елемент загальнополітичного процесу в соціально-орієнтованій моделі державного розвитку;

– визначити ефективність наявних механізмів державного регулювання природного та міграційного руху населення в країнах ЄС;

– проаналізувати розвиток консолідованої політики ЄС із формування ефективної міграційної моделі.

Результати. Нерівномірний демографічний розвиток у країнах ЄС змушує уряди країн ЄС розробляти національні заходи долати як внутрішньої регіональної, так і загальноєвропейської демографічної диспропорції, перебудовуючи основні напрями міграційної політики, і одночасно здійснювати зусилля з консолідації національних політик із метою вироблення загальноєвропейської політики щодо безпеки в ЄС.

Як відомо, до 80-х років населення 15 держав ЄС зростало за рахунок природного приросту, тоді як сальдо міграції грало другорядну роль. Але в 1995–1996 рр. міграції вже стають провідним чинником росту населення в Німеччині, Греції, Данії, Іспанії, Італії, Люксембурзі, Португалії, Швеції, а ще в трьох країнах – Австрії, Бельгії, Великобританії – вклад обох чинників став рівнозначним. Зростання міграційного потоку в Західну Європу на рубежі століть склало від 528 тис. в 1998 р. до 720 тис. в 1999 р. і 816 тис. осіб в 2000 р. [2].

У період 2004–2008 рр. населення ЄС зростало на 1,7 млн. осіб на рік за рахунок імміграції. І хоча імміграція в 2008 р. впала, а еміграція зросла, чиста міграція складала 71% із загального зростання населення [3, с. 40].

Структура іноземного населення в ЄС – 27 значно варіюється і перебуває під впливом трудової міграції. Громадяни Туреччини, Румунії, Марокко та Польщі є найбільш численними групами в ЄС серед не громадянського населення. З іноземних осіб, які постійно проживають у країнах ЄС, турки становлять 7,5% (2,4 млн.) всіх негромадян, друга велика група складається з громадян Румунії (6,2% від загального іноземного населення в ЄС, тобто 2 млн. осіб), третя група – марокканці (5,8% – 1,9 млн.), поляки (4,5% – 1,5 млн.), італійці (4%), албанці (3,2%), португальці (3,1%), китайці (2,1%) [4, с. 47].

Дані Євростату демонструють, що у країнах ЄС 16,7 млн. власників виду на проживання за континентами походження поширені нерівномірно. Так, іммігранти з Африки (4,5 млн. осіб в ЄС) переважають у Франції, Італії, Іспанії, Португалії, Нідерландах, Німеччині, Бельгії; іммігранти з Азії (в ЄС – 3 млн.) переважають в Італії, Німеччині, Великобританії, Швеції, Нідерландах, Чехії, Бель-

гії. Іммігранти з країн Європи, що не є членами ЄС (6,6 млн.), переважають в Німеччині, Італії, Австрії, Латвії. Іммігранти з країн Америки (2,6 млн.) переважають в Іспанії, Італії, Франції, Нідерландах, Португалії, Великобританії. Іммігранти з країн Океанії (61 тис.) переважають в Німеччині, Швеції, Франції, Ірландії, Нідерландах, Литві. Більшість африканців проживають у Франції (1,6 млн.), більшість азіатів – в Італії (1,1 млн.), більшість європейців – у Німеччині (2,6 млн.), більшість вихідців з Південної Америки – в Іспанії (1,5 млн.) [5, с. 43].

Держави ЄС розрізняються за масштабами міграції і міграційною політикою. Більшість країн ЄС – 27 повідомили про перевищення імміграції над еміграцією, але в Німеччині, Польщі, Румунії, Болгарії і країнах Балтії еміграція наприкінці першого десятиліття нового століття була більшою за імміграцію. З 27 країн ЄС найбільшу кількість прав на проживання надали Німеччина, Італія, Великобританія, Франція, Іспанія. Протягом останнього десятиліття населення ЄС щорічно поповнювали 3-4 млн. іммігрантів.

Щодо розміру постійного населення, то найбільше число іммігрантів, які проживали в ЄС – 27 у кінці першого десятиліття цього століття, вміщували Люксембург (36 іммігрантів на 1000 жителів), за ним – Мальта (22 на 1000) і Кіпр (17,8 на 1000). Люксембург є країною з найвищим рівнем імміграції і однією з найменших країн ЄС – 27 за чисельністю населення, але ця країна визнала еміграцію на рівні 21 емігрант на 1000 осіб [6, с. 44; 7, с. 7].

У країнах ЄС іммігранти важко асимілюються, зберігаючи анклавність. Це зумовлює частоту етнокультурних конфліктів у країнах найбільшого в'їзду – Франції, Німеччині, Великобританії. Європейські країни прагнуть захистити права титульної групи шляхом проведення спеціальної політики, що здійснює відбір якісних мігрантів, встановлює обмеження для певних категорій мігрантів (введення етнокультурних, лінгвістичних, релігійних, статевовікових, кваліфікаційних, майнових цензів).

У більшості країн ЄС діють квотування (квоти на імміграцію певних груп населення) і встановлення балів (співбесіди та випробування). Така політика забезпечує виважений підхід до «замішуючої» міграції: іммігранти повинні відновлювати демографічні ресурси, не створюючи загрози національно-культурній цілісності, статевовіковому балансу й загальногромадянській згоді. Наприкінці 80-х років Європейські уряди почали посилювати імміграційні вимоги. У Данії, Бельгії, Франції, Нідерландах в ХХІ ст. на загальнонаціональних виборах зросла кількість прихильників ультранациональних партій, які виступають за асиміляцію іммігрантів, за ліквідацію практики надання політичного притулку, статусу біженців.

Але визнання потреби в асиміляції іммігрантів, уніфікації міграційних стандартів в умовах єдиного

європейського простору актуалізується ростом конкуренції європейських країн за трудові ресурсний потенціал. Так, з кінця 90-х років заклики до збереження ідентичності та «права на відмінність» змінилися, наприклад, у Франції ідеєю «змішаної Франції». Суспільна думка коливається між «республіканським універсалізмом» та «культурним дифференціалізмом». У 2004 р. у Франції почав діяти закон, який ускладнює процедуру надання права на притулок та в'їзд до країни.

У Німеччині умовою для одержання права на проживання є екзамени з інтеграційного курсу. У випадку одержання громадянства під час пред'явлення сертифіката про закінчення інтеграційного курсу 8-річний строк перебування в Німеччині скорочується до 1 року. «Законом про управління та обмеження імміграції» 2005 р. передбачається полегшення в'їзду висококваліфікованим мігрантам із держав, що не входять у ЄС (фахівці з комп'ютерних технологій можуть одержати безстрокове право на проживання відразу після прибуття в Німеччину без іспиту й інтеграційного курсу). Закон спрощує процедуру одержання права на проживання й для підприємців, готових вкласти 1 млн. € й створити більше 10 робочих місць. Ускладнюються правила в'їзду іноземцям з низькою кваліфікацією. Законом зберігається право на переселення у ФРН етнічних німців і їх родин [8].

У Німеччині в основу громадянства покладений принцип «права крові». Особа, що народилася в Німеччині, не могла стати її громадянином, якщо хоча б один з батьків не мав німецького походження. Етнічна модель виключала іммігрантів із іншими коріннями з числа членів нації. У 1999 р., за ініціативою СДПН, законодавство було пом'якшене. Новий закон реформував право на громадянство, що діяло з 1913 р. Тепер діти іноземців, народжені у Німеччині, отримують громадянство, якщо хоча б один із батьків легально перебуває у країні 8 років.

Німецький уряд не змушував іммігрантів приймати власні звичаї, норми, оскільки розглядав їх як тимчасових робочих. Небажання Німеччини визнати себе країною іммігрантів призвело до формування відокремлених іммігрантських громад унаслідок дій держави.

Пом'якшення імміграційного законодавства відбулося внаслідок ситуації на ринку праці: разом із значним безробіттям у країні є 75 тис. вакансій в інформаційній галузі, кількість яких буде рости до 500 тис. У 2000 р. вступило в силу положення про «Грін-кард». Воно передбачає приїзд до Німеччини 10-20 тис. спеціалістів з інформаційних технологій. Спеціалісти із країн ЄС приймалися на роботу, не маючи вищої освіти. Достатньою була довідка, що німецька компанія платитиме 100 тис. марок на рік. Дозвіл на роботу передбачався на 5 років, при цьому можна було зміню-

вати роботодавця та відкривати власну справу [9, с. 16–17].

Португалія та Італія приймають заходи щодо покриття дефіциту трудових ресурсів. Португалія провела кілька раундів легалізації іммігрантів, яка передбачала імплементацію до законодавства поняття «тимчасового перебування з метою роботи», тобто оформлення робочої візи. Дозволи видавалися на рік і могли продовжуватися на цей же термін упродовж 5 років, після чого іммігрант міг набути дозвіл на проживання. Ця процедура привела до того, що серед офіційно зареєстрованих іммігрантів на перше місце вийшли українці, які становили на початок ХХІ ст. 15% іноземців [10, с. 97].

Донедавна міграційну політику Італії характеризували як ліберальну. Однак Закон «Термінові заходи стосовно громадської безпеки», який схвалений Сенатом 5.02.2009 р., відмінив переваги, на які розраховували нелегальні мігранти (доступ до системи охорони здоров'я, укладання шлюбу та возз'єднання родини, грошові перекази на батьківщину). Фахівці пояснюють зміни приходом до влади уряду, який був переконаний у необхідності обмеження імміграції, яка здійснюється поза процедур якісного відбору. Закон викликав негативну реакцію з боку правозахисних організацій та установ Євросоюзу.

Ще один приклад становить Греція, яка тринадцять років була країною еміграції (в ХІХ–ХХ ст. звідти виїхала шоста частина населення). Унаслідок нафтової кризи 1973 р. потреба в робочих руках в Європі зменшилася, виїзд із Греції загальмувався, почав наростати зворотний потік. У 1971–1986 рр. уряд запропонував іммігрантам та репатріантам велику кількість пільг, які свідчили про політику сприяння імміграції та репатріації. Ця політика існувала майже до 1991 р., коли було встановлено жорсткі умови прибуття іммігрантів. Це викликало тиск із боку громадськості і призвело до пом'якшення законодавства у 1997 р. Нове законодавство передбачало проведення кампанії з легалізації нелегалів. Закони 2001, 2003, 2005, 2007 рр. стали формами легалізації нелегальних іммігрантів [11, с. 75–86]. У 2002 р. уряд уперше затвердив План дій щодо соціальної інтеграції іммігрантів, а в 2007 р. прийнятий закон, що спрощував інтеграцію мігрантів у суспільство. Урегулювання правового становища нелегальних мігрантів та запобігання нелегальній міграції стали ключовими питаннями міграційної політики. Усвідомлення владою та громадськістю Греції того, що імміграція та пов'язана з нею етнічна розмаїтість не є тимчасовими, зумовили формування комплексної міграційної політики держави.

У листопаді 2009 р. в Афінах відбувся Третій форум з міграції та розвитку, який скликається за рішенням Генасамблеї ООН, що засвідчило

усвідомлення владою Греції значення міграції для країни. Логіка розвитку міграційної політики Греції є доказом на користь формування комплексної міграційної політики як запоруки використання потенціалу міграції.

Європа зацікавлена в імміграції, яка вигідна для роботодавців і для держав. Німеччина заохочувала напівлегальну імміграцію курдських і турецьких робітників, Франція – алжирських, Великобританія наймала індійських і пакистанських робітників, Греція, Португалія, Іспанія вдавалися до політики легалізації. Трудові ресурси країн поповнювалися, але проблема трансформації соціокультурної, етнокультурної, освітньо-професійної, статевовікової структури населення залишалася на другому плані. Уряди не вживали дій з інтегрування мігрантів, зусилля спрямовувалися на підтримку соціально-економічного становища мігрантів, оскільки законодавством гарантуються права людини. Так, італійський міграційний закон 1998 р. зобов'язував нелегальних мігрантів відправляти дітей до школи; забезпечував медичну допомогу незалежно від правового статусу.

Сьогодні більшість країн усвідомлює, що інтеграція «приїжджаючих» – залог збереження «своєї», «провідної культури». Причому інтеграція включає не тільки сферу праці, але й усі сфери суспільства. Про це заявлено під час щорічного «Звіту Єврокомісії по міграції й інтеграції». Звіт включає огляд політичних змін, інформацію щодо посилення інтеграції. Віце-Президент Ф. Фраттіні, Єврокомісар із питань юстиції, свободи й безпеки, зазначив, що «реалізація потенціалу імміграції можлива тоді, коли іммігрантам надаються можливості для інтеграції в суспільство й економіку приймаючої сторони» [12]. Простір Євросоюзу динамічно фрагментується – усередині з'являються нові соціокультурні, соціально-економічні, релігійні кордони. Уперше це було зафіксовано в Маастрихтському договорі. Посилення господарської взаємозалежності активізує потребу в консолідованій політиці ЄС з прийняття та інтеграції іммігрантів.

Спроби вирішувати міграційні проблеми колективно виникли ще в 1990 р., коли Дублінська концепція запровадила правило визначення держави, відповідальної за розгляд клопотань про надання притулку, поданих в одній з держав-членів ЄС. Кроком консолідації політики європейських держав стала комунітаризація імміграційної політики. Підписаний в Амстердамі в 1997 р. договір спрямований на створення загальної імміграційної політики ЄС (чинний з 1999 р.). У жовтні 1999 р. на саміті в Тампере голови держав ЄС домовилися про реалізацію Амстердамської угоди у сфері імміграції. Розроблено стратегію створення єдиного європейського простору, декларовано, що ЄС має розробити політику у сфері притулку та імміграції шляхом співпраці з країнами походження мігрантів.

Єврокомісія запропонувала механізм зближення міграційних політик країн. У 2000 р. було створено «Євродак» – дактилоскопічну базу шукачів притулку; Європейський фонд допомоги біженцям для підтримки країн-членів в організації прийому шукачів притулку; в ЄС почали розробляти «синю» карту – аналог американської «зеленої», щоб надати можливість висококваліфікованим працівникам працевлаштуватися в будь-якій країні ЄС, а через два роки працевлаштуватися в іншій країні ЄС.

У 2000–2005 рр. країни ЄС здійснили кроки з консолідації зусиль у впровадженні міграційних заходів як заходів демографічної стабілізації. У 2003 р. прийнято директиву щодо правового статусу громадян третіх країн, які 5 років проживають на території ЄС. Вона забезпечує іммігрантам рівні права з громадянами, право на пересування чи проживання в ЄС.

Наступний етап формування міграційної політики ЄС розпочався в листопаді 2004 р. прийняттям Гаазької програми, що розраховувалася до 2009 рр. Вона акцентувала увагу на легальній міграції як інструменті досягнення мети Лісабонської стратегії. Було зазначено на необхідності партнерства з третіми країнами, єдиної європейської системи притулку, на розвитку легальної міграції; боротьбі з нелегальним працевлаштуванням; на забезпеченні інтеграції мігрантів. Гаазька програма перетворила питання міграції та притулку на складову зовнішньої політики Євросоюзу [13].

У зв'язку з розширенням ЄС Єврокомісія започаткувала Політику сусідства, яка пропонує привілеї в політичних та економічних стосунках 16 країнам, які межують із ЄС: Угода про партнерство та співробітництво (Україна); Угоди про асоціацію (ЄС та всі середземноморські держави, крім Сирії та Лівії); Угоди про стабілізацію та асоціацію (Хорватія, Македонія); Європейсько-середземноморське партнерство (створення Зони вільної торгівлі до 2010 р.).

21 грудня 2005 р. Єврокомісія затвердила «Політичний план щодо легальної імміграції», що підтвердило зміну курсу імміграційної політики ЄС від цілком обмежувальної до прагматичної і відкритої. Легальна імміграція, за висловом комісара ЄС із питань юстиції та внутрішніх справ Ф. Франтіні, має стати відповіддю на демографічні та економічні виклики, що постали перед Європою [14]. Щоб запобігти проблемам, з якими стикаються країни походження внаслідок «відпливу мозків», планується заохочувати зворотню міграцію. Очевидною є тенденція до заохочення висококваліфікованих іммігрантів, спрощено процедури прийому науковців із третіх країн тощо.

У 2009 р. прийнято «Стокгольмську програму» щодо посилення внутрішнього і зовнішнього імміграційного контролю в ЄС. Інтеграції грома-

дзян третіх країн в ЄС залишається пріоритетним завданням Єврокомісії, яка схвалила рамкову програму «Солідарність і регулювання міграційних потоків». У рамках програми створений «Європейський фонд інтеграції громадян третіх країн», який визнає, що інтеграція мігрантів та їх нащадків має вирішальне значення для Європи [15].

Отже, сучасна ситуація в країнах ЄС зумовлює потребу в інтеграції зусиль щодо регулювання наслідків природного руху населення та у виробленні консолідованої міграційної політики, яка базується на виробленні правових заходів щодо нелегальної міграції, для недопущення стихійності процесів задля збереження безпеки та стабільності країн розвинутих європейських країн.

Висновки. Таким чином, прийняття та інтеграція іммігрантів, згідно з текстом Повідомлення «Демографічне майбутнє Європи – від проблем до можливостей», визнано чинником соціально-політичної стабільності. Двозначність імміграційних процесів впливає на розроблення політики європейської безпеки, знижуючи її рівень унаслідок посилення сегментації соціально-демографічного простору Європи та вимагаючи заходів з інтеграції та адаптації мігрантів. У той же час імміграція є чинником компенсації чисельності населення для підтримки рівня соціально-економічного розвитку ЄС. Позиція ЄС закріплена Лісабонською Угодою, яка визначила залежність ефективності міграційної політики від запровадження єдиної стратегії ЄС. Чисельні програми країн ЄС присвячені створенню умов для іммігрантів в Європі, за яких користь імміграції перевищить її негативні наслідки. Ця проблема є об'єктом дії Європейського фонду інтеграції громадян третіх країн, створеного за програмою Єврокомісії «Солідарність і регулювання міграційних потоків».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Соколова О.М. Демографічна політика як чинник соціально-політичних процесів в європейських країнах : дис. ... канд. політ. наук ; спеціальність 23.00.02. Одеса : ПНПУ імені К.Д. Ушинського, 2014. 215 с.
2. Воронина Н.А. Трудовая миграция и управление миграционными потоками в странах Западной Европы. *Миграция населения*. Вып. 2. 2003. С. 164–188.
3. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010. P. 1–141.
4. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010. P. 1–141.
5. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and

Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010. P. 1–141.

6. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010. P. 1–141.

7. Малиновська О.А. Міжнародні міграції та суспільні трансформації епохи глобалізації. *Демографія та соціальна економіка. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал*. 2009. № 1 (11). С. 5–19 (Інститут демографії та соціальних досліджень НАН України).

8. Закон о гражданстве ФРГ. Бонн: Интер Национес, 1999. Публичная бесплатная политико-правовая интернет-библиотека Пашкова Романа. URL : <http://constitutions.ru/archives/7650>

9. Павлов Н.В. Германия на пути в третье тысячелетие : пособие по страноведению. Москва : Высшая школа, 2001. 367 с.

10. Малиновська О.А. Українсько-португальські міграційні зв'язки та паралелі. *Демографія та соціальна політика*. 2005. № 2. С. 93–106.

11. Малиновська О.А. Міграція та міграційна політика в Греції: приклад міграційного переходу. *Демографія та соціальна економіка. Науково-економічний та суспільно-політичний журнал*. 2010. № 2 (14). С. 75–86 (Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи).

12. Отчет еврокомиссии по миграции и интеграции. Процесс приграничного сотрудничества. Седеркопингский процесс. URL : <http://soderkoping.org.ua>.

13. Римаренко Ю.І. Міжнародне міграційне право. Київ : КНТ, 2007. 640 с.

14. Economic Migration in the EU : Commission presents a roadmap on Legal Migration. Офіційний сайт Європейського Союзу. Загальне законодавство. URL : http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/documentation_en.htm.

15. Новая европейская стратегия «Европа-2020». Право Европейского Союза. URL : <http://eulaw.ru/content/307>.

REFERENCES

1. Sokolova O. M. Demografichna politika yak chinnik socialno-politichnih procesiv v evropeyskikh kraïnah: dis. ... kand. polit. nauk; specialnist 23.00.02. Odesa: PNPU imeni K. D. Ushinskogo, 2014. 215 s.
2. Voronina N. A. Trudovaya migraciya i upravlenie migracionnymi potokami v stranah Zapadnoy Evropy. *Migraciya naseleniya*. Vyp. 2. 2003. S. 164–188.
3. Demography Report 2010 / Commission staff working document – European Commission – Directorate-General for Employment, Social Affairs and Inclusion and Eurostat, the Statistical Office of the European Union – 2010. P. 1–141.
4. Demography Report 2010. Vkazane dzhherelo.
5. Demography Report 2010. Vkazane dzhherelo.
6. Demography Report 2010. Vkazane dzhherelo.
7. Malinovska O. A. Mizhnarodni migracii ta suspilni transformacii epohi globalizacii. *Demografiya ta socialna ekonomika. Naukovo-ekonomichnyy ta suspilno-politichnyy zhurnal*, 2009. № 1 (11). S. 5–19 (Institut demografii ta socialnih doslidzhen NAN Ukraïni).

8. Zakon o grazhdanstve FRG. Bonn: Inter Naciones, 1999. Publichnaya besplatnaya politiko-pravovaya internet-biblioteka Pashkova Romana. URL: <http://constitutions.ru/archives/7650>

9. Pavlov N. V. Germaniya na puti v trete tysyachetie: [posobie po stranovedeniyu]. Moskva: Vysshaya shkola, 2001. 367 s.

10. Malinovska O. A. Ukraïnsko-portugalski migraciyni zv'yazki ta paraleli. Demografiya ta socialna politika, 2005. № 2. S. 93–106.

11. Malinovska O. A. Migraciya ta migraciyna politika v Grecii: prikklad migraciynogo perehodu. Demografiya ta socialna ekonomika. Naukovo-ekonomichniy ta ssuspilno-politichniy zhurnal, 2010. № 2 (14).

S. 75–86 (Institut demografii ta socialnih doslidzhen im. M. V. Ptuhii).

12. Otchet evrokommisii po migracii i integracii. Process prigranichnogo sotrudnichestva. Sederkopingskiy process. URL: <http://soderkopings.org.ua>

13. Rimarenko Yu. I. Mizhnarodne migraciyne pravo. Kiiiv: KNT, 2007. 640 s.

14. Economic Migration in the EU: Commission presents a roadmap on Legal Migration. Oficiniy sayt Evropeyskogo Soyuzu. Zagalne zakonodavstvo. URL: http://ec.europa.eu/employment_social/labour_law/documentation_en.htm

15. Novaya evropeyskaya strategiya «Evropa-2020». Pravo Evropeyskogo Soyuzu. URL: <http://eulaw.ru/content/307>

Formation of a comprehensive migration policy as a condition for ensuring the stability of the EU countries

Vdovychyn Ihor Yaroslavovych

Doctor of Political Sciences, Professor,
Head of the Theory of State
and Law Department
of Lviv University of Trade and Economics
Tuhan-Baranovskoho str., 10, Lviv,
Ukraine

Naumkina Svitlana Mykhailivna

Doctor of Political Sciences, Professor,
Head of the Department of Political
Science and Law
of the South Ukrainian National
Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26, Odessa,
Ukraine

It is noted that in the XXI century the EU countries faced the problem of so-called supranational integration, which was a challenge to the national identity and sovereignty of the states, establishing bipolarity of power at the European level. Shifts and systemic demographic and socio-cultural transformations were conditioned, above all, by the rupture of the economic potential of the countries of the world.

The purpose of the article is to: identify the main features of the formation of a comprehensive migration policy in the EU countries as a condition for stabilizing socio-political processes in the European space, effectively using the potential of migration while ensuring general civilian consent in societies.

Solving this goal requires solving the following research tasks: to carry out a comparative analysis of the measures of the migration policy of European states at the end of the XX – beginning of the XXI century; to analyze migration policy as a factor and element of the general political process in a socially oriented model of state development; to determine the effectiveness of existing mechanisms of state regulation of natural and migration movements in the EU; analyze the development of a consolidated EU policy for the formation of an effective migration model.

Considerable attention is paid to the necessity of forming a comprehensive migration policy in the European space, which would contribute to the solution of the problem of labor migration, strengthening of the economic potential of the countries, while ensuring the general civil consensus in societies.

It is grounded that the ambiguity of immigration processes affects the development of European security policy, reducing its level as a result of the growing segmentation of the socio-demographic space of Europe and demanding measures for the integration and adaptation of migrants. Numerous EU programs are devoted to creating conditions for immigrants in Europe, in which the benefits of immigration outweigh its negative effects. This problem is the subject of the European Fund for the Integration of Third-Country Citizens, created under the European Commission's Program "Solidarity and Migration Flows Regulation".

Key words: migration, migration policy, EU countries, state sovereignty, demographic transformations, integration, globalization.